

**ARMOEDE-INDEX
GEMEENTE HATTEM**

Onderzoek naar de omvang en samenstelling van de doelgroep voor het armoedebeleid en het gebruik van minimaregelingen in de gemeente Hattem.

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Hattem

Datum
Juni 2019

Auteurs
Anne-Wil Hak
Michelle Ellens

KWIZ
Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave
Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting en conclusies.....	3
1. Minimahuishoudens in Hattem	4
1.1. Bevolkingssamenstelling Hattem.....	4
1.2. Inkomensverdeling minimahuishoudens	4
2. Gebruik inkomensondersteunende voorzieningen.....	6
2.1. Regelingen voor het minimabeleid	6
2.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	6
2.3. Bijzondere bijstand	6
2.4. Individuele inkomenstoeslag.....	7
2.5. Collectieve zorgverzekering.....	7
2.6. Activiteitenbijdrage.....	8
2.7. Kindpakket	8

Inleiding

De gemeente Hattem wil haar minimabeleid ook in de komende jaren zoveel mogelijk blijven afstemmen op belangrijkste kenmerken van de groepen huishoudens die aangewezen zijn op deze vorm van dienstverlening.

De gemeente heeft daarom KWIZ opdracht gegeven om de doelgroep van het minimabeleid en het huidige bereik van regelingen in beeld te brengen. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

- Wat is de omvang en samenstelling van de (potentiële) doelgroep voor het armoedebeleid?
- Welke typen huishoudens en inkomenscategorieën zijn hierbij te onderscheiden?
- Hoeveel kinderen groeien op in armoede?
- Hoe groot is het bereik van de verschillende minimaregelingen?

Opzet van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een door KWIZ ontwikkeld analysemodel. Deze armoede index wordt samengesteld op basis van een combinatie van gemeentelijke gebruiksgegevens, geëxtrapoleerde CBS-gegevens en kengetallen op basis van ervaringscijfers bij andere gemeenten.

Actualiteit onderzoek

De gegevens over de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het minimabeleid geven de situatie begin 2019 weer. De gegevens over het gebruik van de verschillende voorzieningen zijn gebaseerd op het totale gebruik in het jaar 2018.

Leeswijzer

Na de samenvatting wordt in het eerste hoofdstuk van deze rapportage wordt de doelgroep voor het armoedebeleid in beeld gebracht. In het tweede hoofdstuk gaan we in op het gebruik van minimaregelingen. In het laatste hoofdstuk plaatsen we het beleid van de gemeente in vergelijkend perspectief.

Samenvatting en conclusies

In totaal hebben 350 huishoudens, die 6,9 procent van de huishoudpopulatie in Hattem vormen, een inkomen tot 120 procent van het wettelijk sociaal minimum (Wsm). Het landelijke aandeel minimahuishoudens met een dergelijk inkomen ligt op 14 procent.

Kenmerken doelgroep armoedebeleid

Een derde van de huishoudens is AOW-gerechtigd

Van de minimahuishoudens heeft 26 procent een bijstandsuitkering, ontvangt 34 procent AOW en heeft 40 procent een ander hoofdkomen uit werk of een uitkering of een combinatie van daarvan.

Eenoudergezinnen meer kans op armoede

Eenoudergezinnen behoren veel vaker tot de minimapopulatie dan andere huishoudens. Van alle 256 eenoudergezinnen in Hattem zijn er 35 afhankelijk van een inkomen tot 120 procent Wsm. Procentueel gezien is dat bijna 14 procent van deze groep. Alleenstaanden vormen in absolute zin de grootste groep onder de minima, 51 procent van de 350 minimahuishoudens is alleenstaand.

Bijna 5 procent van alle kinderen groeit op in een minimahuishouden

Van de 2.952 kinderen die de gemeente telt, groeien er 145 op in een minimahuishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. Dit is 4,9 procent van alle kinderen in de gemeente en dat is een stuk lager dan het landelijke gemiddelde van 11 procent.

Mate van gebruik inkomensvoorzieningen is goed

Onderstaand geven we het gebruik en bereik van de verschillende inkomensondersteunende voorzieningen weer in 2018.

Tabel S1 Gebruik inkomensondersteunende en participatie bevorderende regelingen

Regeling	Gebruik	Bereik
Kwijtschelding	139	70%
Bijzondere bijstand	42	12%
Individuele inkomenstoelage	53	38%
Collectieve zorgverzekering	120	35%
Activiteitenbijdrage	119	34%
Kindpakket (aantal kinderen)	63	54%

Het bereik van de **kwijtschelding** is 70 procent en ligt in de marge van het gemiddelde bereik tussen de 60 en 80 procent.

Het gebruik van de **individuele bijzondere bijstand** is in de laatste jaren in de meeste gemeenten fors gestegen. Het gebruikersaandeel van 12 procent ligt een stuk lager dan de aandelen van 25 tot 35 procent die op dit moment gangbaar zijn.

Voor de **individuele inkomenstoelage** geldt dat in de meeste gemeenten het aandeel gebruik rond 60 procent ligt. Het gebruik van 38 procent in Hattem zit daaronder.

Voor de **collectieve zorgverzekering** geldt dat het gebruik van 35 procent in lijn ligt met andere gemeenten.

Het bereik van de **Activiteitenbijdrage** is met 34 procent iets lager dan het gangbare gemiddelde van 40 procent.

Het bereik van het **Kindpakket** is met 54 procent hoog te noemen. Vaak zien we een bereik van 40 à 50 procent.

1. Minimahuishoudens in Hattem

In dit hoofdstuk beschrijven we de omvang en samenstelling van de groepen huishoudens met inkomens tot 120 procent van het wettelijke sociale minimum in de gemeente Hattem.

1.1. Bevolkingssamenstelling Hattem

Onderstaand geven we de belangrijkste kenmerken van de bevolkingspopulatie in 2019 in de gemeente Hattem weer.

Tabel 1.1.1 Aantal huishoudens en inwoners Hattem

Categorie	
Aantal huishoudens	5.037
Aantal personen	12.154
Gemiddelde huishoudgrootte	2,4

In de gemeente Hattem wonen 12.154 personen in 5.037 huishoudens. De gemiddelde huishoudgrootte komt daarmee uit op 2,4 personen. Dat is iets groter dan het landelijke gemiddelde van 2,1 personen per huishouden. In totaal wonen er 2.952 kinderen tot 18 jaar (iets meer dan 24 procent).

Huishoudtype

Naar huishoudtype zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.1.2 Huishoudens naar type

Huishoudtype	Aantal	Aandeel	Aandeel landelijk
Alleenstaand	1.410	28%	38%
Alleenstaande ouder	256	5%	7%
Meerpersoons zonder kinderen	1.712	34%	26%
Meerpersoons met kinderen	1.659	33%	29%
Totaal	5.037	100%	100%

De huishoudsamenstelling in Hattem wijkt enigszins af van het landelijke beeld. Zo zijn er in de gemeente duidelijk minder alleenstaanden en wonen er meer paren met kinderen.

1.2. Inkomensverdeling minimahuishoudens

De volgende tabel bevat een overzicht van het actuele aantal en aandeel huishoudens in de gemeente dat een inkomen heeft tot maximaal 130 procent van het wettelijke sociale minimum voor het betreffende huishoudtype.

Tabel 1.2.1 Huishoudens naar inkomen in Hattem

Inkomen	Aantal	Aandeel
Tot 100% Wsm	200	4,0%
Tot 110% Wsm	240	5,0%
Tot 120% Wsm	350	6,9%
Tot 130% Wsm	450	8,9%

Van alle huishoudens in de gemeente moet vier procent rondkomen van een inkomen op bijstandsniveau. Dit zijn in totaal 200 huishoudens. In totaal hebben 240 huishoudens een inkomen tot 110 procent Wsm terwijl 350 huishoudens moeten rondkomen van een inkomen tot maximaal 120 procent Wsm. Dit is bijna 7 procent van alle huishoudens. Dit is een stuk lager dan het landelijke aandeel van 14 procent (tot 120 procent Wsm).

Inkomensbron

Het inkomensondersteunend beleid van de gemeente Hattem is primair gericht op de doelgroep van huishoudens met inkomens tot maximaal 120 procent Wsm. In deze inkomensgroep ziet de verdeling van de minimapopulatie er als volgt uit.

Tabel 1.2.2 Inkomensbron minima, inkomen tot 120% Wsm

Inkomensbron	Aantal	Aandeel
Bijstand inkomen	90	26%
Ander inkomen	140	40%
AOW inkomen	120	34%
Totaal	350	100%

De doelgroep met een inkomen tot 120 procent Wsm bestaat voor 26 procent uit bijstandsgerechtigden, voor 40 procent uit huishoudens met een ander hoofinkomen uit bijvoorbeeld werk en of een WW of WIA-uitkering en voor 34 procent uit huishoudens waarvan het oudste gezinslid de AOW-gerechtigde leeftijd heeft.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de minimahuishoudens met inkomens tot 120 procent Wsm weer.

Tabel 1.2.3 Huishoudtype minima, inkomen tot 120% Wsm

Huishoudtype	Aantal	Aandeel	Alle huishoudens
Alleenstaand	180	51%	28%
Eénouder gezin	35	10%	5%
Meerpersoons met kinderen	45	13%	33%
Meerpersoons zonder kinderen	90	26%	34%
Totaal	350	100%	100%

Alleenstaanden vormen met 51 procent de grootste groep minimahuishoudens in Hattem. Huishoudens met kinderen vormen bijna een kwart van de minimahuishoudens.

Kinderen

Van de 2.952 opgroeiende jongeren in de leeftijd tot 18 jaar in Hattem wonen er 145 in een huishouden met een inkomen tot maximaal 120 procent van het voor dat huishouden geldende wettelijke sociale minimum. Met elkaar maken zij 4,9 procent van de jeugdpopulatie in Hattem uit.

Tabel 1.2.4 Leeftijdsverdeling minimakinderen

Kinderen	Aantal	Aandeel
0-4 jaar	29	20%
4-18 jaar	116	80%
Totaal	145	100%

2. Gebruik inkomensondersteunende voorzieningen

Inwoners van de gemeente Hattem met een laag inkomen kunnen een beroep doen op diverse voorzieningen om hun lasten te verlichten of het maatschappelijk participeren te versterken. In dit hoofdstuk gaan we nader in op het gebruik en bereik onder de doelgroep van deze regelingen.

2.1. Regelingen voor het minimabeleid

In dit rapport beschrijven we de inkomensondersteunende voorzieningen die lokaal worden uitgevoerd. Deze voorzieningen hebben inkomensgrenzen die zijn afgeleid van het wettelijke sociale minimum dat voor ieder huishoudtype geldt. De volgende tabel geeft deze grenzen op basis van de situatie in het jaar 2018 weer.

Tabel 2.1.1 Inkomensgrenzen regelingen en omvang doelgroep

Categorie	Inkomensgrens	Doelgroep	Regelgeving
Kwijtschelding	100%	200 huishoudens	Landelijk/gemeentelijk
Bijzondere bijstand	120%	350 huishoudens	Landelijk/gemeentelijk
Individuele inkomensvoetstuk	120%	140 huishoudens	Landelijk/gemeentelijk
Collectieve zorgverzekering	120%	350 huishoudens	Gemeentelijk
Activiteitenbijdrage	120%	350 huishoudens	Gemeentelijk
Kindpakket	120%	116 kinderen	Gemeentelijk
Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (TCG)	130%	n.b.	Gemeentelijk

Onder de landelijke voorzieningen voor het minimabeleid vallen de kwijtschelding, de bijzondere bijstand en de individuele inkomensvoetstuk. Voor elk van deze voorzieningen kunnen, binnen bepaalde grenzen lokale uitvoeringsregels gelden. In Hattem kunnen minima als zij aan de daarvoor geldende criteria voldoen naast de landelijke voorzieningen ook gebruikmaken van vier lokale regelingen. Voor de tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten kunnen we vanwege de specifieke kenmerken geen doelgroep bepalen.

2.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

In Hattem kunnen huishoudens met een laag inkomen kwijtschelding aanvragen voor de onroerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolrecht. De doelgroep bestaat uit huishoudens met een inkomen tot maximaal 100 procent van het voor dat huishoudtype geldende sociale minimum.

Tabel 2.2.1 Bereik kwijtschelding

Categorie	
Doelgroep	200
Gebruik kwijtschelding	139
Percentage bereik	70%

In 2018 is aan 139 huishoudens geheel of gedeeltelijk kwijtschelding van lokale heffingen verstrekt. Met elkaar is dit een bereik van 70 procent onder de primaire doelgroep. Een dergelijk gebruiksdeel is vergeleken met andere gemeenten gemiddeld. Landelijk zien wij dat tussen de 60 en 80 procent van de primaire doelgroep gebruik maakt van deze regeling.

2.3. Bijzondere bijstand

Het bijzondere bijstandsbeleid van de gemeente Hattem is erop gericht om mensen die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen, te ondersteunen. De gemeente beoordeelt bij iedere aanvraag of er sprake is van bijzondere omstandigheden. De

primaire doelgroep bestaat uit 350 huishoudens met een inkomen tot 120 procent van de bijstandsnorm.

Tabel 2.3.1 Bereik bijzondere bijstand

Categorie	
Doelgroep	350
Gebruik bijzondere bijstand	42
Percentage bereik	12%

In 2018 hebben 51 volwassen personen gebruik gemaakt van de individuele bijzondere bijstand. Naar schatting wonen deze personen in 42 huishoudens. Daarmee komt het bereik van de bijzondere bijstand uit op 12 procent. Voor deze regeling geldt dat in veel gemeenten een percentage van 25 tot 35 procent gebruik op jaarbasis gangbaar is. Dit heeft te maken met het feit dat alle medische kosten en eigen bijdragen via de collectieve zorgverzekering worden vergoed.

2.4. Individuele inkomenstoelage

In Hattem behoort iedereen tussen de 21 jaar en de pensioengerechtigde leeftijd, die gedurende drie jaar een inkomen heeft tot maximaal 120 procent van de bijstandsnorm tot de doelgroep. In totaal behoren 230 huishoudens tot de groep die qua leeftijd en inkomen recht heeft op deze voorziening. Van hen is naar schatting 60 procent langer dan drie jaar op dit inkomen aangewezen. De doelgroep bestaat daarmee uit 138 huishoudens.

Tabel 2.4.1 Bereik individuele inkomenstoelage

Categorie	
Doelgroep	138
Gebruik individuele inkomenstoelage	53
Percentage bereik	38%

In 2018 hebben 53 huishoudens gebruik gemaakt van deze toeslag. Afgezet tegen de groep die drie jaar een inkomen tot 120 procent Wsm heeft is dit een bereik van 38 procent. Vergeleken met andere gemeenten, met een gemiddeld bereik van 50 procent, is het bereik in Hattem iets lager.

2.5. Collectieve zorgverzekering

Tot de doelgroep voor de collectieve zorgverzekering behoren alle 350 huishoudens met een inkomen tot maximaal 120 procent Wsm en een vermogen binnen de bijstandsnormen.

Tabel 2.5.1 Bereik collectieve zorgverzekering

Categorie	
Doelgroep	350
Gebruik collectieve zorgverzekering	120
Percentage bereik	35%

In 2018 maken 146 hoofdverzekerden gebruik van deze regeling. Zij wonen (naar schatting) in 120 huishoudens¹. Dit komt neer op een bereik van 35 procent. Het bereik van de zorgverzekering ligt landelijk gezien rond de 35 tot 40 procent van de doelgroep. Het gebruik in Hattem ligt in lijn van de landelijke cijfers.

¹ In de minimahuishoudens in Hattem wonen gemiddeld 1,2 volwassen personen per economische eenheid.

2.6. Activiteitenbijdrage

De activiteitenbijdrage biedt een bijdrage van € 168 per gezinslid, voor de kosten op het gebied van een aantal activiteiten. Bijvoorbeeld aan een abonnement van de bibliotheek, of het lidmaatschap van een sportvereniging, de huur van een volkstuin of uitjes naar een pretpark of bioscoop zijn activiteiten. De bijdrage mag ook gebruikt worden voor kosten van internet en telefoon. De regeling is bedoeld voor huishoudens met inkomens tot maximaal 120 procent van de bijstandsnorm. De doelgroep bestaat uit 350 huishoudens.

Tabel 2.6.1 Activiteitenbijdrage

Categorie	
Doelgroep	350
Gebruik Activiteitenbijdrage	119
Percentage bereik	34%

In 2018 hebben 119 huishoudens gebruik gemaakt van deze regeling. Daarmee ligt het bereik van deze regeling op 34 procent. Landelijk gezien hebben dergelijke regelingen vaak een bereik rond de 40 procent.

2.7. Kindpakket

Stichting Leergeld Noord Veluwe is een organisatie die voor kinderen van 4 tot 18 jaar uit gezinnen met een laag inkomen een aantal activiteiten mogelijk maakt. Hierdoor kunnen deze kinderen 'meedoen' met hun leeftijdgenootjes.

De doelgroep bestaat uit 116 kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar.

Tabel 2.7.1 Bereik Kindpakket

Categorie	
Doelgroep kinderen 4 – 18 jaar	116
Gebruik	63
Percentage bereik	54%

In 2018 maakten 63 kinderen gebruik van het fonds. Procentueel gezien betekent dit dat 54 procent van de minima-kinderen gebruik maakt van het Kindpakket. Dit is hoger dan het landelijke bereik van 40 à 50 procent.